

„Efectele vizionării TV și a jocului pe calculator”

MUZICA: Să cunoaștem funcțiile muzicii...

prof.Silviu Baci-Liceul de Artă, Baia Mare

Faptul că s-a gândid cineva la efectele nefaste asupra copiilor, a tineretului, **abuzul** de timp în utilizarea computerului sau **rătăcirea** în vizionarea programelor TV , adesea de slabă valoare sau doar ca să ocupe timpul, înseamnă, după părerea mea, foarte mult. De mulți ani în preajma copiilor mici sau mai mari, observ zilnic cum TV-ul și computerul folosit abuziv la fragedă vârstă, îi obosește pe copii, le distrage atenția de la activitatea zilnică de pregătire și formare pe care acesta trebuie să o desfășoare în sistemul educațional. Ciudat, adesea chiar părinții, fermecați de faptul: „copilul meu lucrează pe calculator” – de fapt se joacă – ciudat spuneam, nu observă faptul că tânărul/copilul e obosit psihic de acesta, nu mai comunică normal, firesc cu semenii și uneori chiar a ieșit din realitate, trecând în „lumea virtuală”!

Nu odată, am observat comportamentul ciudat al unui copil cu care lucram, vârstă de 8 – 10 ani. Părea apatic, obosit, nu întâmplător. Am suspectat prima oară faptul că nu se odihnește destul, se culcă târziu seara, nu s-a odihnit bine. Câteva discuții cu părinții au dovedit contrariul. Copilul, săptămâni- luni de zile, părea „secătuit psihic”. Am întrebat cu prudență părinții: „Cât timp pe zi, petrece copilul la calculator?” Unul dintre ei a fost sincer, de obicei ascund acest lucru... „după ce își face temele, tot timpul!”. Am înțeles atunci, cauza reală a stării de oboseală. Ce o fi urmat, foarte greu de remediat, mai ales atunci când nu acționăm unit și coerent împotriva acestor „abuzuri” cu urmări greu de prevăzut!

Dacă tema este abordată, a reținut atenția, se vor găsi și soluții...

Calculatorul a fost creat după modelul uman, o mașină aproape de perfecțiune dar nu ca să robotizeze, să-l înrobească pe individ ci ca să-l ajute în muncă, în gestionarea informațiilor, în rezolvarea diferitelor probleme. Să facem tot ce se poate ca să-l păstrăm „prieten” al omului, să nu-l transformăm într-un dușman! Un adevărat drog!

Propun în cele ce urmează câteva direcții de acțiune, în măsură să prevină sau să diminueze, prezența în rândul copiilor și ale tinerilor a unor fenomene de genul celor de mai sus, provocate în primul rând de **utilizarea abuzivă a calculatorului și ale emisiunilor TV.**

- Prin mijloace educative – îndrumare și supraveghere a copiilor și tinerilor, să acționăm în a dezvolta „**spiritul de gospodărire eficientă al timpului propriu**”.
- Folosire eficientă a tuturor posibilităților oferite de disciplinele școlare: științe, arte, sport...
- O alternativă pe care o propun, o susțin, fără pretenția de a fi singura: **MUZICA: Să cunoaștem funcțiile muzicii...**

Mă voi referi în cele ce urmează, strict la **Alternativa – Muzică.** Am două argumente pentru a face acest lucru: experiența umană milenară în domeniul educației muzicale și prezența muzicii în viața omului; domeniul pe care-l servesc prin profesie și experiența în domeniu- educația muzicală, de foarte mulți ani. Dacă oamenii, în timp, au dat atenție mai mare sau mai mică muzicii și educației muzicale, e un adevăr: în ultima jumătate de secol, în domeniu au avut loc foarte multe schimbări. De mii de ani, muzica a ocupat și ocupă un loc tot mai important în viața oamenilor. Argumentarea propunerii o facem prin prezentarea desfășurată a „**Funcțiilor muzicii**”, așa cum ele au reieșit din istoria culturii umane:

Funcțiile muzicii trebuie să fie cunoscute de către fiecare dintre noi, de către factorii decizionali în măsură să le utilizeze astăzi sau nu. Muzica a fost și rămâne un important mijloc de cultivare spirituală. Prin cunoașterea – în baza cercetărilor făcute și cât mai aproape de adevăr, prin cunoașterea funcțiilor sale, factorii educativi vor putea influența – direct sau indirect- modul cum această artă, în școală- disciplină de studiu, poate influența în viitor, educația în general.

1. Efectele anatomo-fiziologice ale muzicii

Sunt cunoscute din cele mai vechi timpuri. În antichitate muzica era considerată , după hrană, îmbrăcăminte și adăpost, o a patra necesitate. Medicina și fiziologia au demonstrat faptul că muzica are efecte benefice asupra organismului uman. Contribuie la reglarea circulației sanguine, a tensiunii arteriale, a metabolismului, la o bună respirație etc. Au fost menționate cazuri de vinderări prin muzică a unor tulburări de limbaj, depășirea unor inhibiții verbale și a unor blocaje psihice.

2. Funcția hedonică

Este cea mai ușor de depistat și din păcate, pentru foarte mulți indivizi rămâne singura funcție activă. Se limitează la senzațiile de plăcere, de delectare primară, determinate de o anumită categorie de muzică, în general muzică de proastă calitate. În general, educatorii din domeniu își vor direcționa activitățile educative spre depășirea fazelor de plăceri primare determinate de muzica de consum cu slabe sau inexistente virtuți artistice, spre a ajunge la receptarea adevăratelor valori ale muzicii. A ne opri în educația muzicală doar limita hedonică nu poate fi decât păguboasă, atât pentru cultura muzicală cât și pentru cea generală. Convingerea noastră este că școala trebuie să-și păstreze statutul de instituție de cultură, de inițiere în marea cultură a umanității. Aducem argumente din afirmațiile înaintașilor:

Haendel: „Aș regreta mult dacă muzica mea nu ar face decât să distreze ascultătorii, căci eu am tins să-i fac mai buni”.

Gluck: „Înțeleg muzica nu ca o artă de a mângâia auzul, ci ca unul dintre cele mai mărețe mijloace de a răscoli sufletul și de a trezi în ele sentimente”.

Dimitrie Cuclin: „...Muzica este revelatoarea imensului nostru univers sufletesc, fără de care nu se poate spune că trăiești cu adevărat.”

3. Funcția psihologică

Cercetătorii care se ocupă de această funcție, pornesc de la nevoia de muzică a sufletului uman și de la implicațiile ei în viața afectivă, emoțională și volițională. Se subliniază faptul că absența muzicii dăunează vieții psihice.

Shakespeare, încredințează unui personaj din „Neguțătorul din Venetia”, o replică devenită celebră: „Omul care nu are muzică în sine și care nu se emoționează de acordurile dulci ale sunetelor este capabil de trădare... Mișcările sufletului său sunt întunecate ca noaptea și pasiunile negre ca iadul. Feriți-vă de un asemenea om”!

4. Funcția terapeutică.

Meloterapia-musicoterapia își are rădăcinile în practicile magice, nu este o descoperire recentă. Știm din Biblie că Regele David cunoștea această funcție a muzicii, prin cântul său vindecându-l pe Saul de duhurile rele. Personalitatea lui David – viitor conducător al poporului ales – se descoperă în primul rând prin calitățile lui muzicale.

Pitagora era unul dintre marii matematicieni și filosofi ai antichității, muzician și medic în același timp. Aprecia că muzica are un important rol în restabilirea sănătății.

Platon amintește despre cele două feluri de sănătate trupească- obținută prin gimnastică spirituală și întreținută prin intermediul muzicii. Plutarh relatează despre muzicianu cretan, Thaletas, care a scăpat de ciumă Cetatea Sparta. De la Pindar aflăm că Esculap își vindeca bolnavii „învăluindu-i cu ajutorul cântecelor dulci”. Investigările de până acum, începând cu Sulzer și până la Vasile Pârvan, au relevat faptul că străvechiul dans **Colavrismos**, conține elemente ale **Călușului medieval românesc**. Este o formă arhaică a dansului magic cu rosturi terapeutice. Contribuții importante la relevarea funcțiilor terapeutice ale obiceiului complex al Călușului datorăm lui Dimitrie Cantemir, Teodor T. Burada, Mircea Eliade și alții.

Meloterapia și-a sporit atribuțiile la condițiile vieții moderne, care a adus multe cuceriri dar și stresurile ei. Astăzi, ea depășește funcțiile vechi care limitau muzica la arta ce a atins performanța de a vorbi sufletului, reușind să-i domolească „setea de fericire a acestuia, aidoma unui izvor fermecat”.

Specialiștii în meloterapie ne atrag atenția asupra **aspectelor nocive** (s.n.) ale acelei categorii de muzică „amplificate de ritmul amețitor și decibelii supraliminari”(Vasile Vasile, Op. Cit. P. 11), generatoare a unei atmosfere de infern festiv pe care o au concertele de muzică pop-rock. Atrag atenția asupra faptului că depășirea intensității de 65 decibeli în ascultarea muzicii atrage o serie de efecte negative pentru sănătate.(Câteva repere, pentru comparație: 20 dB – în dormitor; 50 dB – în birou; 60 dB – conversație; 70 dB – în circulație; 80 dB – zgomotul unei mașini de freză; 120 dB – pragul senzației dureroase auditive)

O serie de autori remarcă dependența tinerilor ascultători de muzica ușoară, devenită un adevărat stimulent indispensabil, în condițiile în care ei sunt lipsiți de alte satisfacții mai mari, alături de prezența la aceștia a unei fragilități emoționale. Majoritatea autorilor atrag atenția că terapia muzicală este în bună

parte dependentă de educația muzicală și pledează pentru o educație muzicală complexă.

5. Funcția religioasă

Este reliefată de cele mai vechi documente. Mântuitorul a cântat în viața Sa pământească, la Cina cea de Taină și în sinagogă. Apostolii au cântat psalmi, imne și cântări duhovnicești. Marile servicii de cult creștine sunt dominate de cântări – rugăciuni, purtătoare de învățături creștine tradiționale. Edgar Willems, în 1956, apreciază că muzica are un caracter foarte spiritual iar ființa umană are o constituție asemănătoare. După afirmația compozitorului Ștefan Niculescu: „**sacru este ținta supremă a muzicii**, care tinde spre sacru chiar și când e profană sau când își uită destinul de a-l sluji” (Vasile Vasile, Op. Cit. P. 13).

6. Funcția cognitivă, gnoseologică

Muzica, literatura muzicală românească și universală are o bogată încărcătură de cunoaștere, reflectă trăiri sufletești care nu pot fi exprimate în alte limbaje. „Ceea ce nu poate fi exprimat prin cuvinte se exprimă prin muzică”(Beaumarchais)

Cezar Bârzea a realizat o prezentare a specificului cunoașterii artistice, raportată la cea științifică. O rețăm într-o formă rezumată; **Cunoaștere științifică/Cunoaștere artistică:**

- este pozitivă, căutând adevărul/este sensibilă, căutând frumosul;
- este rațională, având ca principal instrument conceptul/este intuitivă, operând cu imagini artistice;
- este analitică, insistând asupra relațiilor dintre elemente/este sintetică, implicând relații afective globale;

- este indirectă, obiectul putând lipsi/este directă, simultană cu perceperea obiectului,
- este obiectivă și impersonală/este reflexivă și comportă o trăire subiectivă;
- limbajul științific este precis și închis/limbajul artistic este metaforic și are un caracter deschis, imprecizabil.

7. Funcția comunicativă

Prin muzică oamenii comunică între ei, transmițându-și elemente de cunoaștere, idealuri, concepții general umane. Muzica alături de celelalte arte contribuie la unirea dintre oameni, la comunicarea lor spirituală. Octavian Nemescu extinde funcția de comunicare a muzicii, ca reprezentând „un mijloc aparte de comunicare între oameni, precum și între om și Univers, având scopuri și misiuni precise în cadrul colectivităților umane”(Vasile Vasile, Op. Cit. P. 15).

Funcția de comunicare a muzicii este strâns legată de cea culturală și socială, presupune transmiterea de idei, sentimente, idealuri. De aici derivă **importanța selectării valorilor autentice** cu o mare expresivitate și forță de generalizare și dezvoltarea componentei receptive a elevilor, care să asigure acestora înțelegerea și apropierea valorilor perene ale spiritualității.

8. Funcția axiologică – culturală

Vizează faptul că marile lucrări ale muzicii sunt valori culturale reprezentative ale omenirii, elemente fundamentale de cunoaștere și creație puse în slujba marilor idealuri umane: Binele, Adevărul, Frumosul etc. Aceste idealuri sunt strâns legate de rosturile educației. Școala, factorii educativi trebuie să lupte cu subcultura, să bareze calea kitschului. Trebuie să asigure cunoașterea reprezentanților celor mai diferite moduri de exprimare umană.

Necunoașterea acestora reprezintă un grav deserviciu adus cunoașterii umane și dezvoltării armonioase a personalității tinerilor.

Studierea creației populare sau a celei culte nu se poate realiza în condiții corespunzătoare fără cunoașterea celei religioase. Creația populară și cea religioasă se află de multe secole în forme sincretice și intersecări benefice. **„Elevii trebuie pregătiți în școală și pentru a deveni oaspeții sălii de concert, a sălii de operă dar și ai bisericilor păstrătoare a valorilor tradiționale...”**(Vasile Vasile, Op. Cit. P.16). Cunoașterea gândirii unor personalități ale culturii noastre: Eminescu, Eliade, Cioran, Nae Ionescu etc ne relevă marea contribuție a muzicii în formarea lor.

9. Funcția euristică

Activitățile de interpretare și de receptare a muzicii sunt dominate de spiritul de creativitate și reprezintă un larg câmp de manifestare ale acestei trăsături specific umane. Punctul de rezistență al funcției euristice constă în caracterul inventiv, de descoperire a unor elemente noi pe baza celor cunoscute.

10. Funcția estetică

Este atribuită artei în general și muzicii în special, cultivând frumosul, echilibrul, armonia și perfecțiunea. Se conjugă cu nivelul formativ și aplicativ al educației în general, conducând la un ideal estetic. Muzica are implicații în viața morală, religioasă, civică, patriotică și socială. Emoțiile estetice au un rol deosebit în viața omului. Copilul trebuie deprins de mic cu acele emoții estetice care îi vor spori trăirile superioare, îi vor șlefui sensibilitatea.

Spiru Haret, ministru al învățământului, este cel care a sprijinit și încurajat în învățământul românesc o orientare artistică impregnată de idei estetice: deschiderea spre valori reale provenind din folclorul muzical românesc. El susținea că învățământul trebuie să aibă grijă nu numai de cultivarea gândirii,

ci și de **cultivarea inimii, a sentimentelor și de formarea caracterului**”.(Vasile Vasile, Op. Cit. P. 17).

11. Funcția educativă

Este cea care domină celelalte funcții; fiecare are ca finalitate de bază influențarea publicului, cultivarea sentimentelor morale, religioase, patriotice, civice; au efecte multiple asupra vieții spirituale. Pedagogii sunt cu toții de acord cu faptul că cei mai buni dintre elevi provin din rândul acelor care îndrăgesc muzica. Aceasta îi ajută să-și cultive sensibilitatea, creativitatea, perseverența, simțul estetic, autocunoașterea și responsabilitatea pentru ceea ce fac. E adevărat, virtuțile științelor și ale artei muzicale sunt numai virtuale. Ele devin forțe modelatoare ale ființei umane doar dacă sunt exersate.

12. Funcția socială

Muzica și-a demonstrat în timp, forța de socializare și de modelare a trăsăturilor de caracter ale practicanților și auditorilor. Înființarea instituțiilor muzicale a demonstrat o fază superioară în promovarea artei cu implicații serioase în integrarea socială. Sfântul Vasile cel Mare se întreba: Cum poți să dușmănești pe cel împreună cu care ai cântat psalmi?

Rolul de socializare al artei muzicale, pentru interpreți și ascultătorii lor, decurge și din faptul că muzica, în general nu se practică în formă individuală decât în faza însușirii partiturii. Dintre toate disciplinele școlare, muzica are cele mai puternice legături cu viața socială, furnizează acesteia elemente pentru manifestările cultural-artistice.

13. Funcția catharctică

Urmărește contribuția muzicii în purificarea sufletului uman, în descătușarea de pasiunile primitive și de emoțiile negative, contribuind la înnobilarea sufletească. Funcția este atestată din antichitate. Pitagora și școala sa

practicau cântarea, considerând muzica necesară pentru realizarea armoniei și frumosului. Muzica este considerată în școala lui Pitagora modelatoarea sufletului uman. Platon reliefa rolul catharctic al muzicii, o contribuție la purificarea pasiunilor, la înălțarea vieții afective, la ridicarea ei pe treapta unui echilibru superior.

14. Funcția intelectuală

Muzica este rezultatul unor activități intelectuale de mare rafinament și de mare complexitate. Operează cu valori artistice autentice și care fac parte din bunurile spirituale ale umanității. Se bazează pe anumite cunoștințe și deprinderi intelectuale, având ca finalitate apropierea elevilor de marile lucrări ale artei muzicale, aspectele ei culturale.

Metodicile moderne ale educației muzicale grupează funcțiile în trei mari domenii:

- **educație** – cultivarea sensibilității muzicale și spirituale, dorința de a se perfecționa;
- **instruire** – însușirea unor cunoștințe muzicale puse în slujba dezvoltării capacităților de interpretare, receptare și a dezvoltării memoriei muzicale;
- **dezvoltarea unor capacități muzicale speciale** – cultivarea aptitudinilor interpretative și de înțelegere a muzicii, a sensibilității, a formării judecăților estetice superioare.

21 Octombrie 2009

Prof. Silviu Baci

Liceul de Artă – Baia Mare

Bibliografie (lucrare de bază):

-Vasile Vasile: Metodica educației muzicale, Editura Muzicală,
București, 2004